

Irina
Georgescu Groza

Exodul mieilor

NEMIRA

Coperta: Adnan VASILE
Prepress copertă: Alexandru CSUKOR
Redactor: Eli BĂDICĂ
Tehnoredactor: Magda BITAY
Lector: Andreea IANCU

Ilustrația hărții este realizată de Kiki Georgescu.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GEORGESCU GROZA, IRINA

Exodul mieilor / Irina Georgescu Groza. - București :

Nemira Publishing House, 2021

ISBN 978-606-43-1105-4

821.135.1

Irina Georgescu
EXODUL MIEILOR

©Nemira, 2021

Tiparul executat de PAPER PRINT BRĂILA.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări, închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1105-4

1.

DICTATUL

Moartea lui Bujor

În beznă, pământul de sub Uioara se destramă, țărâna se desprinde de țărână, fântânile se îneacă în ape negre, casele alunecă fără zgomot de pe dealuri. Istoviți după o zi de trudă pe câmp, sătenii dorm înghesuiți, cu tălpile crăpate strânse la perete, pe lavițele scobite, ca niște coveți, umplute cu paie. Nu au cum să simtă că țara se desface ca un pepene căzut din căruță. Dorm hipnotizați de miresmele de fân și țarină răscolită, visează ploaia ca pe un dar căzând dintr-un cer care se fisurează. Și mai visează beciul plin cu saci grei de porumb și damigene bine astupate. Deasupra viselor, luna își scoate briceagul de argint și decupează dealuri, trage o linie subțire peste păduri: e granița nouă.

Și-n timp ce satele moțăie în întuneric și se îndepărtează de restul Ardealului, clopotul din capelă se mișcă încetișor. Diavolul s-a agățat de sfoara lui și se opintește în picioare, să-l trezească pe copilul care doarme în culcușul de fân, cu mielul în

brațe. Băiatul se ridică și se freacă la ochi cu pumnii. Din părul mare și ciufulit, de culoarea gutuilor, i se desprind paie bătoase. De mână are legată o sfoară lungă, cu capătul înnodat sub gâtlejul animalului. Nu se desparte de el nici când doarme. Noaptea se odihnesc amândoi în șopron, iar când se lasă răcoarea, puștiul își ia prietenul blănos în brațe și-și afundă nasul în mirosul lui de lapte. Mama îi învelește cu o cergă din lână, înainte să închidă poarta și să stingă lampa afumată, prinsă de o grindă din tavan. N-a fost de acord să-i facă puiului culcuș lângă sobă, doar aveau o singură odaie, cu pereții de un verde spălăcit, acoperiți cu țesături pe care le-a prins mucegaiul, cu o masă simplă în mijloc, lavița și soba.

Blana mielului e bătută și curată, mai albă decât cămașa copilului. Îl spală la râu în fiecare amiază și-i cântă să nu fugă de apă. Uneori i se pare că râde, când își ridică urechile rozalii, căptușite cu puf și i se văd dinții mărunți, dar când e istovit, ochii i se fac cât mărelele și e mai îndărătnic la drum.

A visat că se zdruncina pământul și s-a trezit când prima geană de lumină a străpuns întunericul. Își ia prietenul sub braț și-și dă drumul să alunece pe căpița de fân umed. Mielul încă suspină în somn, înainte să fie dojenit că doarme prea mult. Trebuie să meargă la deal, că azi Mălina le dă ouă, din ce nu a vândut la târg. Mălina stă în partea cealaltă a satului, au ceva de umblat și-apoi puiul o să vrea să zburde în livada din spatele școlii românești, o poiană tăiată în două de o cărăruie ce coboară până la Mureș, plină cu meri care au dat în rod.

Pe drum nu-i nimeni, iar băiatul numără cocoșii după cum îi aude trâmbițând în fiecare curte. Știe să numere pe degete până

la zece, deși abia la anul va merge la școală. Numără și stelele care se mai văd aprinse între norii învolburăți și când o să se stingă și ultima, Mălina o să deschidă poarta înaltă, cu scânduri sparte ici și colo, prin ele o să vadă când femeia iese din casă și merge cu șervetul pe brațe până la cuiabar. Mamă-sa i-a zis că nu-i dă ouă proaspete, ci doar ce nu vrea să dea la copiii ei, dar să zică bogdaproste, că sunt prea săraci să mai facă nazuri că primesc de pomană ce mai rămâne în cratițele vecinilor.

Mielul îl trage spre tăpșanul de lângă școală, pe partea cealaltă a drumului. Băiatul îl ceartă, nu-i vreme de joacă acum. Mațele îi plâng și se gândește la păpăraia pe care i-o va face mama când se va duce cu ouă. Funia îl trage în altă parte, dar lui îi e foame. Un dulău îi latră de după o poartă și, de sperietură, îi zvâcnește sângele în urechi.

Din capătul celălalt al șoselei cenușii, care vine dinspre Apusenii pe care își trăiesc moții sărăcia, se apropie o Skoda Favorit, fabricată în 1939 în Cehoslovacia. Gonește de câteva ore printre dealurile negre. Bărbatul ține cu o mână volanul îmbrăcat în piele de căprioară, în timp ce cu cealaltă mângâie marginile zimțate ale unei fotografii. Din ea îl privește contesa Olivia Teleki, iar gândul că o va revedea în curând îl face să zâmbească cu un aer visător. Drumul e întins acum, de o parte și de alta sunt casele ungurești, cu brâu de piatră și porți înalte, ce ascund ogrăzi largi, după ele se află ospătăria comunală, cu obloanele trase, oficiul poștal și farmacia. În față, cerul are culoarea violetelor, iar în stânga, departe, se zărește castelul semeț, cu ferestrele lucitoare. În spatele lui se arcuiește cursul Mureșului, după ce trece de stațiunea balneară cu băi sărate. Aici

Își aduce Olivia, în timpul verii, prietenele din Budapesta. Tânărul așază fotografia pe pălăria de pe scaunul alăturat și își caută țigările, cu ochii la biserica românească din lemn, ce se află la hotarul nescris dintre locuințele ungurești și bordeiele românești cu acoperișuri din paie și porți strâmbе. Nu își amintește unde a lăsat pachetul, îl dibuie între pălărie și spătarul scaunului, trage o țigară, se mai uită o dată la Olivia, îmbrăcată într-o rochie din paiete și pene în dreptul decolteului larg, cu bretele subțiri, care contrastează cu albeața pielii.

Izbitura îi răsună în cap, ca o alarmă ce-i deșteaptă simțurile. Bărbatul se lovește de volan. Îl doare în coșul pieptului și nu mai are aer. Primul lucru pe care îl vede e fumul negru ce iese de sub capotă, al doilea, în depărtare, clopotul de la castel, strălucind în razele roșiatice ale soarelui abia ridicat peste deal. Încearcă să respire adânc, dar durerea devine mai ascuțită. Cu o mână pe burtă, se dă jos, face doi pași, se sprijină de mașină. Scapă țigara și încearcă să tragă mai mult aer în piept. La picioarele lui e un miel cu gâtul legat, capătul funiei se întinde ca o săgeată până sub botul mașinii, acolo unde se zăresc două tălpi mici și murdare și un șuvoi roșu, care se prelinge pe lângă roată și i se apropie de vârful pantofilor. Bărbatul face o grimasă, cu mână verifică tabla, e îndoită. Steagul mic, înfipt în capotă, stropit. Ce-or fi căutat pe mijlocul drumului? Ičnește de durere când se apleacă și-l apucă de o mână, dar se enervează că sângele ce șiroiește din tâmpla băiatului îi ajunge pe încălțări. Mielul se opintește și scoate sunete disperate când e tras de sfoară, are copitele și blana picioarelor înroșite. Copilul îl privește rugător, iar ochii îi par două mărgеle de sticlă, în timp ce tălpile îi sunt

târâte în colbul drumului, până ajung în șanțul din fața unei băncuțe de lemn. Bărbatul îi dă drumul și își așază degetul pe gâtul lui firav, se uită în jur, nu-i nimeni. Se aud câinii lătrând de peste tot. Mielul trage de funie și behăie răgușit.

Se șterge în silă de pantaloni, duce mâna la tocul de piele și scoate pistolul. Îl îndreaptă spre puiul de animal, dar se răzgân-dește. Se grăbește să o ia din loc, chiar când un țăran iese dintr-o curte, dă să-l salute cu pălăria, dar rămâne cu ea în aer. Mașina a prins viteză, a și dispărut după cotitură, pe când băiatul închide ochii cu gândul că n-au ajuns la tăpșan și mielul îl cheamă. Între timp, șuvoiul de sânge a luat-o la vale – se scurge subțire și drept către satul unguresc, să ducă vestea cât mai departe, până la poarta Bisericii Reformate, care-i împodobită de sărbătoare încă de ieri.

În timp ce satul se trezește și oamenii se adună pe drum, Maria aprinde candela și își face rugăciunile de dimineață, apoi desface șervetul cu dulceața și mierea zaharisită, dăruite de Domnica. Slujnica româncă îi umple de fiecare dată traista cu merinde, de le-ajung și o săptămână. Maria o ajută la treburile de la castel, de două ori pe lună freacă podelele cu petrol, șterge ferestrele înalte, spală covoarele din lână și primește, în schimb, mâncare. Stăpânii au vrut să-i dea monede ungurești, dar ea nu are ce să facă cu ele și nu vrea să stea cu frica hoților. Nici n-a apucat să-i dea copilului să mănânce când a venit târziu, cu o seară în urmă. Deja dormea cu mieluțul lui în brațe, iar ea era frântă. L-a învelit, l-a descântat, i-a făcut cruce pe frunte și s-a dus să aprindă lampa și să mănânce un colț de pâine înainte să adoarmă. Maria a bombănit cu gura plină că din cauza

mielușului nu mai doarme cu băiatul ei. De când i l-a dat Romi, fratele Dominicăi, nu se mai desparte de el, l-a și legat, să nu cumva să-l piardă, doar că Bujor merge după miel, că invers nu se poate, atâta-i de căpos puiul s-o ia înainte și să nu se lase tras de grumaz. Îi poartă grija să nu se rătăcească dacă se lasă dus ba la vale, ba la deal, cine știe în ce râpă o să cadă într-o zi.

Se grăbește să-l trezească, să-l trimită la Mălina. Vede paiele împrăștiate în băătură, îl strigă, pune scara și urcă să vadă unde e, că șopronul e înalt și larg. Cerga a rămas acolo, deci s-a dus deja. L-o fi trezit frigul, da' așa-i trebuie dacă n-o ascultă și doarme afară de dragul mielului.

Se întoarce în odaie, strânge bucatele în șervet și-și face de lucru cu mătura pe lângă vatră.

Ușa se deschide și mai să cadă din picioare de la sperietură. Își face cruce cu ochii la vecinul ei, care nu i-a mai călcat pragul de când l-a rugat s-o ajute să vândă ultima capră și i-a dat-o s-o ducă la târgul de vite.

— Servus, Mărie, vină, vină la poartă, se tânguie fără să se uite în ochii ei. No, hai, încetuț.

O împinge ușor în curte.

— Stai, Ioane! Care-i baiu', ce-i? Da' ce mă iei așa?

Vocile se amestecă și nu mai deosebește chipurile, ci doar culorile baticurilor, degetele groase prinse de șipcile gardului, mirosul de fâneață care vine dinspre șopron, aleargă iar într-acolo, nu știe de ce, dar nu găsește decât adâncitura în care au dormit, paiele împrăștiate la picioarele ei, doar îi zice în fiecare zi „strânge-le, Bujorel, dă-le-ntr-o parte, uite-așa!“ Unde-i băietul?

— Nu mă lăsa, Doamne!

Fețele atârtnate deasupra gardului ei, de parcă-s capete înfipite în ulucile putrede, care abia se mai țin, se jelesc, câinii satului latră ca la cutremur, cineva se apropie cu un copil în brațe, mai vede doar mâinile mici atârând, funia a fost tăiată la mijloc, iar deasupra cerul arde și e roșu ca sângele. Se leagănă într-o parte și-n alta, vrea să-i prindă și ei capul și să-l proptească în scândurile porții.

— Am chemat pe părintele! strigă cineva și-o apucă de braț, nu te pierde cu firea, Măriuță! Ia șezi, șezi, o împinge înapoi în odaie, unde cineva deja a aprins o lumânare pe mijlocul mesei, sub pata făcută pe tavan de lampa fumegândă.

Afară, glasurile se ridică, răgușite și aspre. Corul de sudălmi devine asurzitor, de ce vorbesc toți de grof?

Acuzațiile se aud mai clar, într-un cor cu voce spartă.

— Acu' să-nfunde temnița!

— La castel trebuia să merem, cu ficiorul în brațe!

— Cum arăta mașina aia, bătrâne?

— Ce știu eu cum era? Mare și neagră ca pământul! Avea un steag cu roșu, pus în față... A ridicat tot praful, cum să văz cine-o fost? Ficioru' contelui, păi cum? Doară el are otomobil așe.

— Are și steag pe mașină?

— Biata muiere! Și-așa nu era zdravănă la cap...

— Să chemăm pe jandarmul Someșan și să sune el la Alba la Comisariat.

— Și-or să ajungă cu jalba tot la judecătorul ungar!

— Dară nu suntem buni decât la coarnele plugului! Unu'-n minus cui lipsește?

Dintr-odată amuțesc cu toții. Cineva a văzut preotul venind pe uliță cu pas greoi și legănat, de la picioarele veșnic umflate. Face doi pași și se oprește, după care iar se pornește, sprijinindu-se de garduri. Cum intră în bătătură, bătrânele îi sar în cale, să-i pupe poalele. Două surori refugiate din Basarabia, care stau toată ziua în biserică și se roagă cu fața la podea, încep să plângă de stau să li se desprindă cozile împletite coroniță pe vârful capului. Țăranii își scot pălăriile și-l urmăresc cu privirile arzătoare cum frământă o rugăciune pe buze și se sprijină de tocul strâmb să intre în casă.

— Dumnezeu să-l ierte, zice popa și trece pragul.

Ca la un semn, corul de bocete se pornește ascuțit, năvalnic, în timp ce Maria se așază în genunchi în fața preotului. El se apleacă peste trupul întins pe laviță. Cineva l-a curățat de sânge și a scos și sfoara de la mână, dar pe încheietură se mai vede încă urma ei.

Ultima dată când i-a călcat pragul a fost pentru tatăl lui Bujor, șogău la mina de sare din Ocnele Mureșului, fost porcar în Teiuș. Într-o zi de noiembrie, apele Mureșului s-au revărsat de la atâtea ploi și au pătruns în subteran. Tavanul s-a prăbușit și șogăul, împreună cu alți treizeci de tineri, a rămas pentru totdeauna în burta pământului. Popa n-a putut decât să meargă din casă în casă să binecuvânteze văduvele și să facă o slujbă la biserică pentru toate familiile. Mare supărare a fost atunci, nu auzeai decât bocete venind de peste tot, de-i venea popii să se urce în trăsură și să meargă pentru câteva săptămâni la fratele mai mare, care slujește la o parohie în Plasa Aiud.

— Ce facem, părinte, să merem la groful Teleki la castel?

Își ridică ochii mici și albaștri, ce scapără a dojană.

— Dară de ce să faceți asta, oameni buni?

— D-apăi l-o văzut moș Costache pe băiatul grofului, că el o condus și-o omorât ficiorul, se îndârjește țăranul.

Maria își ridică fața scaldată în lacrimi și îl privește cu groază.

— Apăi cine mai are otomobil aicea în sat la noi? Chiar mai multe, nu doar unul!

— Nu mâniați pe Dumnezeu, creștinilor! zice părintele cu voce groasă. Dumnezeu le vede pe toate și nu e răzvrătitor și răzbunător. Mereți la Sfânta Biserică și vă căiți, păcătoșilor!

O femeie uscată ca pruna bătrână își face cruce și zice:

— Părinte, nu ne năpăstui, că ești mai luminat ca noi. Să ierți pe cei care nu-s vrednici de numele Domnului.

— Om mere de bună seamă la biserică, dar nu putem sta nici cu mâinile în sân, zice același țăran.

— Trebuie să vă rugați acum, nu să supărați nobilimea cu presupuneri și încăierări, că doar nici nu știți cine-o fost sigur, așa-i? Cine iartă, ajunge în împărăția Domnului! ridică popa mâna și se uită în jur, să vadă dacă toate capetele s-au plecat.

Țăranul își coboară fruntea.

— Dumnezeu să-l hodinească, spune omul și iese din colibă, iar vocile de-afară se întetesc iar, dincolo de stâlpii porții.

— Și fiul popii mere cu el la Cazinău, că parcă noi nu știm...

Popa se încruntă și ochii îi scapără de supărare când privesc prin oblac, să vadă cine-a vorbit.

— Tu să găsești cele de trebuință, femeie, și să nu mâni pe Dumnezeu sau pe stăpâni cu obrăznicii, zice și dă să plece, dar sutana-i toată adunată în pumnii ei.

Că dară cine poate să ierte așa o nelegiuire? Și pe cine să iert?
Maria hohotește cu fața îngropată în poala preotului, în ea își leapădă credința în timp ce îl blestemă pe cel care i-a zdrobit singurul copil.

— Gata, gata, că mă duc de-acum, zice popa săcâit și se mai uită o dată la trupul întins sub fereastră. Să-l îmbăiați până nu se răcește.

Maria, cu gândurile rătăcite, înăbușă un suspin și dă drumul sutanei. Își șterge fața și gura cu dosul palmei și zice pentru sine:

— Aflu eu cine-o fost, nu mă las până nu aflu!

În timp ce Uioara fierbe, de ajung ecourile plânsetelor până la lunca Mureșului, în castelul vechi de șase sute de ani răsună instrumentele muzicanților aduși tocmai de la Alba Iulia. Sunt îmbrăcați în redingote și stau așezați în fața mesei lungi, încărcată cu vase din argint, sosiere și sticle de lichior. Valsurile vieneze se arcuiesc pe strunile viorilor, iar flăcările lumânărilor, prinse în sfeșnice din cristal venețian, aprind reflexe jucăușe în marmura șemineului și în luciul mobilelor. În colțul dintre ușile largi, din lemn de cireș, și pendulul de podea stă majestuos pianul alb, cu coadă, transportat tocmai de la Budapesta pentru balurile pe care le organiza, de câteva ori pe an, contesa Olivia Teleki. Elita transilvană și ofițerii de cavalerie umpleau încăperile castelului cu vacarmul discuțiilor despre politica internațională, în timp ce pufăiau din țigări de foi sub acoperișul mansardat, din care vara se deschideau ferestrele ovale. Tot aici se întâlneau periodic doamne din Gruparea Femeilor Române, să discute despre politica făcută de consortii lor și de problemele